

Skatteutskottets betänkande

1980/81:5

om vissa beskattningsfrågor rörande bryggeriindustrin

I detta betänkande behandlas motionerna

1979/80:268 av Elvy Nilsson m. fl. (s) som med hänvisning till motion 1979/80:316 hemställer att riksdagen beslutar borttaga eller differentiera produktskatten vid de små bryggerierna i landet, i varje fall vad gäller bryggerier belägna inom inre stödområdet,

1979/80:346 av Pär Granstedt m. fl. (c) som föreslår att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag till en förpackningsskatt som utformas som en pant tillräcklig för att medföra en återanvändning av i princip alla dryckesförpackningar,

1979/80:1088 av Per Israelsson m. fl. (vpk) som föreslår att riksdagen hos regeringen hemställer att så hög skatt eller miljöavgift läggs på engångsförpackningar, som utan olägenhet för konsumenterna kan ersättas med pantbelagda returförpackningar, att någon marknadsföring av sådana engångsförpackningar inte kommer till stånd.

Gällande bestämmelser och frågornas tidigare behandling

Produktskatterna på malt- och läskedrycker

Från och med den 27 augusti utgår skatt på malt- och läskedrycker per liter med

- 52 öre för lagrat lättöl,
- 1 krona 85 öre för öl,
- 5 kronor 25 öre för starköl,
- 60 öre för kolsyrad läskedryck och
- 37 öre för annan läskedryck.

Den då genomförda skattehöjningen kan beräknas medföra att skatteinkomsterna av dessa varor kommer att vid oförändrad konsumtion uppgå till 1,1 miljarder kr.

Förpackningsavgiften

Enligt lagen (1973:37) om avgift på vissa dryckesförpackningar utgår en förpackningsavgift på dryckesförpackningar som används för varuslagen juice, nektar, stilldrinor, läskedrycker, mineralvatten, maltdrycker samt vin- och spritdrycker. Undantagna är förpackningar med en fyllnadsvolym på 20 cl och därunder samt på tre liter och däröver. Avgiften är tio öre för varje förpackning och tas ut vid tillverkning eller import. Förpackningsavgiften

utgår således med samma belopp för såväl engångs- som returförpackningar. Förpackningsavgiften inbringade år 1977 ca 86 milj. kr. Förslag till ändringar av förpackningsavgiften har lagts fram av utredningen om kostnaderna för miljövården i betänkandet Dryckesförpackningar och miljö (SOU 1976:35).

Återvinning av dryckesförpackningar m. m.

Frågor om återvinning av dryckesförpackningar har nyligen behandlats av riksdagen. I betänkandet NU 1979/80:45 med anledning av motioner om vissa engångsförpackningar för öl och läskedrycker uttalade *näringsutskottet* den uppfattningen att en övergång till aluminiumburkar utan en väl fungerande återvinning skulle medföra inte bara en ökad energiåtgång utan också miljöolägenheter i form av ökad nedskräpning. Utskottet ansåg vidare att frågan om styrmedel för att åstadkomma en från samhällets synpunkt acceptabel återvinningsgrad bör utredas med det snaraste. I det sammanhanget borde enligt utskottet bl. a. konsekvenserna för bryggerinäringen, handeln och konsumenterna av olika styrmedel beaktas. Med bifall till utskottets hemställan har riksdagen som sin mening gett regeringen till känna vad utskottet anfört (rskr 1979/80:306).

Jordbruksutskottet underströk i betänkandet JoU 1979/80:40 med anledning av motioner om avfallshantering m. m. bl. a. att hushållning och återanvändning bör vara grundläggande för utnyttjandet av naturresurser och för inriktningen av varuproduktionen. Enligt utskottet skulle en övergång till returflaskor eller annan returförpackning för öl och läsk innebära energivinster, minskad råvaruåtgång och minskad nedskräpning. Utskottet förordade därför att regeringen i samband med sitt ställningstagande till nyss nämnt betänkande av näringsutskottet också prövide möjligheterna till en successiv övergång till användning av endast returförpackningar för öl och läskedrycker. För att uppnå detta borde den kommande utredningen enligt utskottet föreslå lämpliga styrmedel. I fråga om vin- och spritförpackningar framstår det enligt utskottet som ytterst otillfredsställande att en mycket stor del av försäljningen sker i engångsemballage. Utskottet föreslog att riksdagen hos regeringen begär sådana åtgärder att vin- och spritförpackningar beläggs med pant och återtass. Också i detta fall har riksdagen bifallit utskottets hemställan och såsom sin mening gett regeringen till känna vad som anförts av utskottet (rskr 1979/80:384).

Med anledning av dessa riksdagskrivelser har regeringen tillkallat en särskild utredare för att pröva återvinningsfrågorna. Ur direktiven för utredningen kan följande anföras:

Utredaren bör pröva olika former av styrmedel. Därvid bör utredaren till förnyad prövning ta upp de allmänna frågor om förpackningsavgift som har behandlats i miljökostnadsutredningens betänkande Dryckesförpackningar och miljö (SOU 1976:35). Särskilt bör undersökas huruvida förpacknings-

avgiften kan utformas så att den främjar användningen av returförpackningar eller förpackningssystem som är energibesparande. Jag vill här betona att skiljelinjen inte enbart går mellan returglas och s. k. engångsglas. Även mellan olika typer av engångsförpackningar finns betydande skillnader i energiåtgång och möjligheter till resursåterföring, vilka bör ägnas uppmärksamhet. Också andra ekonomiska styrmedel t. ex. ett pantsystem bör undersökas och övervägas. I det sammanhanget bör uppmärksammas kostnader som samhället har för olika åtgärder till skydd mot nedskräpning. Vidare bör ett av miljökostnadsutredningen framlagt förslag om att Systembolaget bör införa pant också på engångsglas för vin- och spritdrycker på nytt granskas. Miljökostnadsutredningens betänkande och däröver avgivna remissyttranden bör således lämnas över till utredaren. Efter samråd med statsrådet Petri föreslår jag att också energisparkommitténs tidigare nämnda rapport med remissvar överlämnas till utredaren i de delar som rör frågor om returglas och engångsförpackningar för drycker.

Ekonomiska styrmedel av det slag som nyss har antytts kan givetvis inverka på dryckestillverkarnas handlande bl. a. när det gäller val av olika förpackningsslag. Genom att priset på dryckerna påverkas får åtgärden betydelse också för konsumenten. Utredaren bör i detta sammanhang studera konsekvenserna för konsumenterna, handeln och bryggeribranschen. För bryggerinäringens del bör särskilt belysas konsekvenserna i fråga om sysselsättning och exportmöjligheter. Uppmärksamhet bör också ägnas de arbetsmiljöfrågor som olika slag av förpackningar kan föranleda vid distribution av drycker.

Under arbetet bör utredaren beakta erfarenheterna från den försöksverksamhet med återvinning av burkar som tidigare har nämnts. Vidare bör utredaren ta del av resultatet av det utredningsarbete rörande dryckesförpackningar som bedrivits av styrelsen för teknisk utveckling och Svenska bryggareföreningen. Utredaren bör överlägga med de direkt berörda företagen, företrädare för detaljhandeln och de av utredningsuppdraget berörda branschorganisationerna. Samråd bör vidare ske med naturvårdsverket och de andra myndigheter som berörs av de frågor som ingår i uppdraget.

Mot bakgrund av vad jag tidigare har sagt om de förhållanden som råder i fråga om öl- och läskedrycksförpackningar bör utredaren skyndsamt komma med förslag till åtgärder.

Utskottet

Gemensamt för de här behandlade motionerna är att de berör beskattningsfrågor som främst har betydelse för vissa delar av bryggeriindustrin.

I motionen 1979/80:268 hemställer Elvy Nilsson m. fl. (s) att riksdagen beslutar slopa eller differentiera produktskatten vid små bryggerier och i första hand inom det inre stödområdet. Motiveringen för yrkandet har samma motionärer närmare utvecklat i motionen 1979/80:316, som riksdagen tidigare tagit ställning till med anledning av näringsutskottets betänkanden NU 1979/80:44 och 45.

I det förstnämnda av dessa betänkanden har näringsutskottet avstyrkt yrkandet I i motion 316 om ett riksdagsuttalande att verksamheten vid Pripps bryggeri i Torsby bör fortsätta med minst oförändrad personalstyrka. I det

senare betänkandet behandlas bl. a. yrkandena om att stoppa Pripps planer på övergång till aluminiumburkar. I denna fråga, som skatteutskottet återkommer till i anslutning till övriga här behandlade motionsyrkanden, begärde riksdagen på näringsutskottets och jordbruksutskottets hemställan en skyndsamt utredning om styrmedel för att åstadkomma en från samhällets synpunkt acceptabel återvinningsgrad för sådana förpackningar.

Motionärernas utgångspunkt för yrkandet om skattelättnader för småbryggerierna är att det ifrågasvarande bryggeriet i Torsby under 1978 betalade 6,1 milj. kr. i produktskatter, medan underskottet under samma år utgjorde 2,4 milj. kr. De anser därför att ett slopande eller en differentiering av skatterna skulle vara ett praktiskt sätt att stödja småbryggerierna.

Skatteutskottet kan inte ansluta sig till denna uppfattning. Utskottet har under en lång följd av år hävdad att samhällets stöd till angelägna ändamål bör ske genom andra åtgärder än undantag från beskattningen, vilket främst medför konkurrenssnedvridningar och kontrollproblem. På dryckessidan är i många fall produktskatterna väsentligt högre än produktionskostnaderna för varorna. En skattebefrielse för sådana produkter när de tillverkas av småbryggerier i det inre stödområdet skulle alltså på ett från samhällsekonomisk synpunkt föga rationellt sätt gynna nyetableringar av sådana företag inom en bransch som redan har en betydande överkapacitet.

Utskottet finner att bryggeriindustrins lönsamhets- och strukturproblem bör lösas på andra sätt än genom skattelättnader och avstyrker således bifall till motion 1979/80:268.

Frågan om åtgärder för att motverka användningen av engångsförpackningar genom beskattningsåtgärder tas upp i motionerna 1979/80:346 av Pär Granstedt m. fl. (c) och 1979/80:1088 av Per Israelsson m. fl. (vpk). I den förstnämnda motionen begärs en förpackningsskatt i form av en pant, vilken är tillräckligt hög för att medföra återanvändning av alla dryckesförpackningar, medan motionärerna i den senare motionen vill införa en så hög avgift på engångsförpackningarna att de inte kan säljas.

Med anledning av riksdagens tidigare nämnda begäran om en särskild utredning om återvinningen av vissa dryckesförpackningar har regeringen tillkallat en särskild utredare med uppdrag att överväga sådana frågor. Av direktiven framgår att utredningen särskilt bör undersöka om den särskilda avgift som utgår för vissa dryckesförpackningar kan utformas så att den främjar användningen av returförpackningar eller förpackningssystem som är energibesparande. Också andra ekonomiska styrmedel, t. ex. ett pantsystem, bör undersökas och övervägas.

I princip är alltså de här behandlade yrkandena om engångsförpackningarna redan föremål för utredning, som skall bedrivas skyndsamt. Utskottet

finner ytterligare åtgärder i dessa frågor inte erforderliga, varför utskottet avstyrker bifall till motionerna 1979/80:346 och 1979/80:1088.

Utskottet hemställer

att riksdagen avslår

1. motion 1979/80:268,
2. motion 1979/80:346,
3. motion 1979/80:1088.

Stockholm den 8 oktober 1980

På skatteutskottets vägnar

ERIK WÄRNBERG

Närvarande: Erik Wärnberg (s), Knut Wachtmeister (m), Stig Josefson (c), Valter Kristenson (s), Rune Carlstein (s), förste vice talmannen Ingegerd Troedsson (m), Olle Westberg i Hofors (s), Hagar Normark (s), Ingemar Hallenius (c), Bo Forslund (s), Wilhelm Gustafsson (fp), Egon Jacobsson (s), Rolf Andersson (c),* Johan Olsson (c),* och Ewy Möller (m).

* Ej närvarande vid betänkandets justering.

